Обов'язки перекладача визначені у ч. 3 ст. 68 КПК. Він зобов'язаний: 1) прибути за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду; 2) заявити самовідвід за наявності обставин, передбачених цим Кодексом; 3) здійснювати повний і правильний переклад, посвідчувати правильність перекладу своїм підписом; 4) не розголошувати без дозволу слідчого, прокурора, суду відомості, які безпосередньо стосуються суті кримінального провадження та процесуальних дій, що здійснюються (здійснювалися) під час нього, і які стали відомі перекладачу у зв'язку із виконанням його обов'язків.

Актуальним для розгляду є питання про наслідки невиконання перекладачем обов'язку прибути за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду. За злісне ухилення від явки за викликом перекладача можна притягнути лише до адміністративної відповідальності. Застосування щодо нього таких заходів забезпечення кримінального провадження, як накладення грошового стягнення та привід, не передбачено. Відповідно до ст. 139 КПК, грошове стягнення накладається тільки на підозрюваного, обвинуваченого, свідка, потерпілого, цивільного відповідача, якщо вони не з'явились без поважних причин на виклик. Привід застосовується лише до підозрюваного, обвинуваченого та свідка.

На наш погляд, ст. 139 КПК доцільно доповнити положенням про застосування вказаних заходів забезпечення кримінального провадження щодо перекладача.

Кулакова Н.В., професор кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ, ЯКИЙ ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ В МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ АКТАХ ЗАХИСТУ ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Ефективність міжнародно-правової системи захисту культурної спадщини залежить, насамперед, від таких обставин, як укріплення мирного співіснування держав, скорочення кількості

збройних конфліктів, використання тільки мирних засобів для їх вирішення. І, щонайголовніше, безперечне виконання державами та громадянами норм міжнародного права та національного законодавства по захисту культурної спадщини.

Предметом охорони є характерна властивість об'єкта культурної спадщини, що становить його історико-культурну цінність, на підставі якої цей об'єкт визнається пам'яткою. Все це обумовлює актуальність розвитку та впровадження міжнародного законодавства під час збройних конфліктів.

Одна з перших спроб розробити понятійний апарат об'єктів охорони культури було зроблена Міжнародною хартією, прийнятою на II Міжнародному конгресі архітекторів і технічних спеціалістів з питань збереження монументальних пам'яток, що відбувся у Венеції (травень 1964 р.) та Конвенцією про охорону всесвітньої культурної та природної спадщини 1972 р.

Під культурною спадщиною розуміються такі пам'ятки, як твори архітектури, монументальної скульптури й живопису, елементи та структури археологічного характеру, написи, печери та групи елементів, які мають видатну універсальну цінність з точки зору історії, мистецтва чи науки; ансамблі: групи ізольованих чи об'єднаних будівель, архітектура, єдність чи зв'язок з пейзажем яких є видатною універсальною цінністю з точки зору історії, мистецтва чи науки; визначні місця: твори людини або спільні витвори людини й природи, а також зони, включаючи археологічні визначні місця, що є універсальною цінністю з точки зору історії, естетики, етнології чи антропології.

Вперше спробу охорони культурної спадщини на міжнародному рівні було здійснено на Гаазьких конференціях 1899 і 1907 рр., на яких було прийнято 13 конвенцій, що започаткували формування принципів й норм міжнародного права, які передбачали спеціальні заходи охорони історичних і культурних об'єктів мистецтва, історії, археології, давні рукописи й книги, будівлі, в яких зберігаються чи експонуються культурні надбання, а також окремо – центри зосередження культурних цінностей.

Конвенція про закони і звичаї суходільної війни від 18 жовтня 1907 р. у двох статтях передбачає регулювання захисту культурних цінностей у військовому конфлікті. Так, за ст. XXVII передбачено, що "під час облоги й бомбардувань слід ужити всіх необхідних заходів, щоб уберегти, по можливості, храми, будівлі,

які служать цілям науки, мистецтв і доброчинності, історичні пам'ятки, шпиталі та місця, де зосереджено хворих чи поранених, за умови, що такі будівлі й місця не служать водночас воєнним цілям".

IX Гаазька конференція про бомбардування морськими силами під час війни від 18 жовтня 1907 р. у Конвенції "культурним цінностям" присвячено ст. 5 "При бомбардуванні морськими силами повинні бути прийняті начальником всі необхідні заходи для того, щоб щадити, по можливості, історичні пам'ятники, храми, будівлі, які слугують цілям науки, мистецтва та благодійності, шпиталі та місця, де зібрані хворі або поранені за умови, що такі будівлі та місця не використовуються одночасно з військовими цілями". Жителі міст повинні були позначити ці будівлі або збірні місця видимими знаками.

Велике значення для розвитку міжнародного права, яке регулює питання правового захисту об'єктів культурної спадщини, має Договір про охорону художніх і наукових закладів та історичних пам'ятників (в історії отримав назву "Пакт Реріха"). Цей документ був схвалений на міжнародних конференціях – 1931,1932 рр. у м. Брюгге (Бельгія) і в 1933 р. у Вашингтоні (США). У цьому документі було зазначено, що він приймається для того, "щоб захистити в час будь-якої небезпеки всі державні та приватні нерухомі пам'ятки, що становлять культурну скарбницю народів, вирішили укласти договір із цією метою і заради того, щоб забезпечити повагу до культурних цінностей та їх захист під час війни й у мирний час". Унікальність та універсальність цього документа полягає в тому, що він достатньо стисло, доступно визначає перелік пам'яток і закладів, які потребують захисту.

На міжнародній конференції в Гаазі 14.05.1954 було підписано "Конвенцію про захист культурних цінностей у випадках озброєного конфлікту", яка і до цього часу є основним документом щодо захисту об'єктів культурної спадщини. Її положення були доповнені в 1999 р. Другим Протоколом, який продовжував безперервну та системну діяльність удосконалення міжнародно-правових норм.

Конвенція була прийнята після тривалої роботи спеціально скликаної з цією метою міжнародної конференції, яка сприяла стрімкому розвитку становлення міжнародно-правового захисту культурних цінностей у випадку військового конфлікту. За своїм

характером це системний документ, який має значення для всіх країн світу при забезпеченні захисту культурної спадщини. Оскільки вона не тільки визначає поняття культурної спадщини "цінності, рухомі або нерухомі, які мають велике значення для культурної спадщини кожного народу, такі, як пам'ятники архітектури, мистецтва або історії, релігійні або світські, археологічне місцезнаходження, архітектурні ансамблі, які являють історичний або художній інтерес, твори мистецтва, рукописи книг, інші предмети художнього, історичного або археологічного значення, а також наукові колекції або важливі колекції книг, архівних матеріалів або репродукції цінностей". У визначенні культурних цінностей об'єднано цілий список об'єктів, які незважаючи на їх різноманіття володіють характерними ознаками. Цей документ і кодифікує всі найважливіші норми захисту культурних цінностей у випадках збройного конфлікту.

Діючі міжнародно-правові акти щодо захисту культурних цінностей, безсумнівно, володіють значним потенціалом, особливо при розробці системи запобіжних заходів, спрямованих на захист об'єктів культурної спадщини.

Шкуратенко О.В., професор кафедри сторії держави та права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

СКЛАДОВА ФЕНОМЕНУ "КУЛЬТУРА"

Насамперед хотілося б зазначити, що з розкриттям змісту буття людини культура одночасно формує та розвиває саму цю сутність. Людина не народжується соціальною, а лише в процесі діяльності стає такою. Знання і виховання є не що інше, як оволодіння культурою, а отже культура – це залучення людини до соціуму, суспільства, вважав Пітірім Сорокін.

На історичних етапах розвитку людства долучення до культури може здійснюватись у формі міжособистісних стосунків та самоосвіти, звідси і випливає безперервне оволодіння культурою або процесс соціалізації. Цей процес у свою чергу має протиріччя і становить собою складну антиномічну систему, на